

tíðindablaðið sosialurin

Telefon 1 18 20
Argjavegur 26, 3800 Argir
Postmoga 76, 3800 Tórshavn

Útgávudagar: týsdag, hósdag og leygardag
Lysingar skulu vera okkum í hendi í seinasta
lagi kl. 10 dagin fyri útgávudagin

Útgevart:
P/f Sosialurin
Ábyrgdarblaðstjóri:
Jan Müller
Fyritaksstjóri:
Krisjan Dahl
Blaðfólk:
Hogni Djurhuus
Randi Jacobsen
Dagný Joensen
Uppseting:
P/f Sosialurin
Print:
P/f Pressan 1981

oddagrein

Rúsdrekka- søla!

TAD hevur bæði sínar fyrimunir og vansar at vera eitt lítið samfelag. Ein av vansunum er tann, at vit eru so bangin fyri at siga okkara hugsan um ávísar sonevndar eymar spurningar og ein teirra er rúsdrekkaspurningurin.

Í VIKUNI hevði útvarpið beinleiðis sending um part av rúsdrekkaspurninginum og var hetta ein áhugaverd sending. Júst slíkar sendingar, har lurtarin sleppur at siga sína hugsan, og annars har vit kunnu fáa eina dialog í gongd, hevur verið ein mangulvøra í Útvarpi Føroya og er tað framvegis. Vit sakna dialogin — orðaskifti millum ymsar persónar um flest øll mál, eisini tey, sum vit plaga at kalla kontroversiell. Nú kundi so verið okkurt, sum bendi á, at hesin fjølmiðilin er farin at broyta kós — okkara fólkastýri til gagn.

SENDINGIN mikudagin snúði seg um antin Postverk Føroya skal sleppa at selja rúsdrekka, hava goymslu við rúsdrekka í Føroyum og kunna útflyggja tað higani ella ikki. Fólk vóru so bæði fyri og imóti. Fleiri hildu, at landið heldur átti at havt einkarsølu, sum ikki eitur Postverk Føroya, meðan so onnur mettu, at við at flyta rúsdrekkagoymslurnar úr Keypmannahavn til Havnar, fara eitt nú tey ungu bert at hava lættari við at fáa hendur á rúsdrekka og fískil drekka meira.

TAD vísir seg, at okkara politikarar eru varnir, tá tosað verður um rúsdrekkaspurningin yvirhøvur. Politikarar úttala seg ikki sum umboð fyri flokkar, men fyri sína egnu rokning. Tað eru nógvar áskoðanir um málið innan flokka. Og so er helst yvir tað heila.

TAD er helst rætt at geva Postverkinum loyvi at hava rúsdrekkagoymslu og sølu um hendi, tí hví skal hesin tátturin

liggja í Danmark, tá hann eins væl kann vera umsitin av okkum og harvið geva arbeiði til fólk í Føroyum og somuleiðis gera, at størri partur av vinninginum kemur á føroyskar hendur, heldur enn til útlenskar millummenn.

VIT kunnu uttan iva tjakast leingi um, antin ein slíkur stovnur sum Postverkið eigur at umsita hetta málið. Sumt talar fyri tí, sum imóti. Men samanumtikið kann sigast, at tað er ikki burturvið, at ein stovnur, sum hevur meginpartin av rúsdrekkaflutninginum og avgreiðsluna um hendi, eisini viðkar um virki sít, at hann nær sagt tekur sær av øllum.

MEN hví skal tað vera neyðugt við hálvum loysnum, tá tað finnst heilar. Hví ikki taka fulla stigið og skipa fyri fríari rúsdrekkasølu í landinum, vilja mong spyrja. Hvussu leingi skulu føroyingar noyðast at ganga undir forboð og skamtanarskipanir?

TAD er neyvan nakað dulsmál, at føroyingar fáa hendur á tí brennivíni teir ynskja undir verandi skipan, sum tvørturímóti elvir til størri nýtslu enn neyðugt var, tí hon skapar øktan og ónáttúrligan spenning.

FØROYINGAR liberaliseraðu rúsdrekkalógina í 1973, tá bryggjarini fingi loyvi at bryggja sterkari øl. Er ikki tíðin komin til, at vit taka enn eitt stig á hesi leið! Er ikki meiriluti fyri fríari sølu, so er tað uttan iva eitt stig á leiðini at geva Postverkinum loyvi at hava goymslu og selja rúsdrekka her heima á klettunum.

TAD verður eisini tosað um norskar og svenskar loysnir í rúsdrekkaspurninginum. Kanska vit áttu at hugt nærri at teirra skipanum, sum eitt alternativ til tað, vit her leggja upp til.

jamú

Aftursvar til ein »skúlanæming«

Ein »skúlanæmingur« hevur í »Sosialinum« nr. 120 at loysingarfólki, sum lata bók sínar prenta í Danmark — og nevni í hesum fari mitt navn. Eg fari at seta hesum »skúlanæmingi« henda spurning:

Um tú fyri onga ómaks-

løn hevði skrivað eina bók sum t.d. »Bókmentasøgu III«, um tú fyri onga ómaksløn greiddi hana til prentingar, rættlas og bar hana í bókabúðirnar, um lægsta tilboðið upp á prent og innbinding, tú fekst í Førovum, var upp á

136.000,- kr. og lægsta tilboðið í Danmark upp á 87.000,- kr.

— hvar hevði tú so prentað bók tina?

Arni Dahl

Framhald av síðu 3

Sverre Djurhuus helt, at tað átti at verið eitt náttúrligt krav til journalistar, at teir duga føroyskt væl og virðiliga. Hann helt, at tað hevði ikki verið av leið, um tíðinda-fólk fóru á skeið í føroyskum.

— Kanska áttu tey, sum hava leiðsluna á fjølmiðilunum, at bett á starvsfólkini og biðið tey farið á skeið nakrar tímar um vikuna. Tað hevði helst hjálpt, helt Sverre Djurhuus.

Heilavaskað av donskum vikubløðum

Erling Simonsen helt ikki, at ein kann skilja málið og tosa um skúla og fjølmiðlar.

— Vit mugu siggja hetta sum eina heild, og tað er klárt, at bæði fjølmiðlar og skúlin hava stóra ábyrgd av málinum. Tíðir broytast, og vit kunnu tí ikki bert brúka tað mál, sum var vanligt fyri 50 árum síðani, men sannroynd er tað, at danskt floymir inn yvir okkum. Vit verða heilavaskað av donskum málbrúki gjøgnum tey mongu donsku vikubløðini.

Erling Simonsen helt, at danir, sum undirvísa í føroyskum skúlum áttu at fingið frálæru í føroyskum, ikki bert í einar 14 dagar, men í eitt hált ella heilt ár. Eisini helt hann, at tað átti at verið eitt krav, sum varð sett til tíðindafólk, at tey dugdu føroyskt.

Gott og ringt?

mari Ann Jacobsen spurdi, hvat er gott føroyskt málbrúk, og hver tað er, sum spillir málið. Henni dámdi ikki orðið málspilla og spurdi hvør skal avgera, hvat er málspilla ella ikki.

— Vit gera málið fremmant við í heilum at koma við rættinum. Ein kann eisini taka málið frá fólkini helt hon og spurdi hvør hevði rætt til tað.

Hon helt, at bløðini figgjarliga vóru sera illa fyri og spurdi, hvussu tey skuldu hava ráð at seta fólk burturav til at rættlesla tilfarið. Hon skjøyt upp, at eitt nú Fróðskaparsetrið ella annar stovnur útvegaði fólk til fjølmiðlarnar, sum so kundu geva vegleiðing í málbrúki.

Bygdamálini!

Ebba Hentze visti á, at gott føroyskt mál er tað mál, sum tey fólk, Niels Juel Arge, út-

varpsstjóri, tosar við hvørt hóskeveld, brúka. Hon helt, at tíðindamálið í útvarpinum er rættlaga stírvíð og er við at líkjast málinum, sum verður brúkt í lættinginum. — Har er málið vorðið eitt floskulmál, segði hon.

Hon undraðist tó á, at fólk um somu tíð, sum tey søtu og tosaðu føroyskt, so kortini ivaðust í, um tey yvirhøvur duga føroyskt. — Eg haldi vit áttu at tikið við aftur til gamla og friska bygdamálinum.

Gjógv!

Bárður Jákupsson helt tað vera spell, at fólk royna at skapa eina gjógv millum teir sonevndu puristarnar og so tey, sum siga seg ganga inn fyri einum livandi máli.

— Hevði ikki eitt puristiskt arbeiði verið gjørt gjøgnum meira enn 100 ár, so høvdu vit iku tosað so reinsað mál, sum vit gera í dag.

— Tað er spell, at vit altið seta sonevndu puristarnar í ein bólk fyri seg og so hini, sum siga seg vilja hava eitt livandi mál í ein annan bólk. Eg haldi, at henda gjógvin ger stóran skaða.

Bárður Jákupsson visti til menn sum Hammershaimb, Dr. Jakobsen og aðrar, su hann metti allir høvdu verið puristar. Eg fari tí at ávara imóti at seta sonevndu puristarnar upp í móti hinum.

Orðsmíð!

Einar Joensen helt ikki, at vit áttu at smíðað orð eins og islendingar.

— Vit mugu taka fleiri av teimum teknisku orðunum inn í mál okkara eins og aðrar jú gera. Eg haldi, at danskt mál hevur hjálpt okkum at skilja øll hini norðurlensku málini, so danskt er ikki at forakta — vit skulu ikki fara so illa við donskum, helt hann, og segði seg ikki vera fegnann um at vit, sum hann málbar seg, eftirapaðu íslensktum og brúktu teirra orð so sum telda og tyrla. Hann helt eisini, at orðið fjølmiðil átti ikki at verið í føroyskum máli.

Ikki kúging

Jóhan Hendrik W. Poulsen tók eisini orðið. Hann visti á, at tað var tann tíð, tá føroyingar segdu, at tað var ikki neyðugt at brúka føroyskt mál í kirkjuni, tí vit dugdu jú danskt. Hann helt, at vit áttu at havt lært av hesum.

Annars helt hann ikki, at tað var nakað skeivt í tí, at vit brúktu smíðað orð sum líktust teimum íslensku, tí føroyskt og íslenskt mál eru so nær skild.

Hann segði annars, at tað tykist sum at tað er so lætt at skapa gjair millumfólk.

— Sagt verður m.a., at fólk skulu ikki lurtar eftir teimum, sum hava lært mál og arbeiða við málinum dagliga, tí tað er at lata seg kúga. Hetta haldi eg vera skeivt.

Málnevndin

Síðani nevndi hann málnevndina og segði, at slíkar nevndir eru í nógvum londum og er uppgáva teirra at koma við málsligari ráðgeving. — Hóast vit vilja hava eitt livandi mál, so má tað eins og annar vøkstur røkast.

— Aðrastaðni hava málnevndir vald, vit ynskja tvørturímóti, at henda nevnd bert skuldi vera ráðgevandi og hetta haldi eg er rætt.

Hann visti eisini á, at útvarpin í øllum hinum norðurlöndum hava málráðgeving, bert ikki tað føroyska.

— Eg haldi tað er stórlega neyðugt, at okkara útvarp eisini hevur slíka málvegleiðing. Jóhan H. W. Poulsen segði seg ikki skilja formannin.

Bláðmannafelagnum, tá hann tosaði um málið og helt, at málið átti at verið eitt tað týðningarmesta fyri tíðinda-fólk, tí tað er jú høvudsambandi hjá øllum journalistum.

Hann fegnaðist annars um tað samstarv, sum var komið í lag millum Bláðmannafelagið og málstovnin og vónaði at slíkt samstarbið kundi útbyggt enn meira.

jan

Heldur tú ikki

sosialin